

✠ ПОГНАЈ БОГЪ

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOW

8. číslo

Budyšin, awgust 1977

Lětnik 27

Hrono za awgust:

Ty njesměš swojemu blišemu njeprawdu činić

Naše hrono pokaza, zo so Bóh tež wo naše zemské žiwjenje stara. Wón nas jenož njetroštjuje z lepšim žiwjenjom w njebiesach, ale so tež za potlúčowaneho (tak němski přeložk našeho hrona město „njeprawdu činić“ praji) zasadzi. Na mnohich městnach čitamy wo tym hižo w Starym zakonju. Čitajće k tomu 2. Mójz. 23,7; 5. Mójz. 24,14–15; Jer. 22,13 a dalše teksty. Bóh chce, zo sylniši slabšeho njewuklukuje.

Ale pola nas so tola nchtó njepotlúčuje abo wuklukuje, kaž to w druhich krajach hišće je. Njeje z tym za nas tuto hrono wotbyte? Čehodla je wone nam potom hišće za měsachne hrono date? Abo mamy při tym na Namibiju, Simbabwe a Južnu Afriku myslić?

To wšak zawěsće tež. Nam njesmě wšojedne być, kak so w druhich krajach ludžo potlúčuja abo wuklukuja. A tola měnju, zo je n a m prajene: Nječiń ty njeprawdu tam, hdžež sy ty žiwy – potajkim tu w našich domach a wjeskach. Njeměnju, zo nam hrono njepłaći, dokelž je čłowjek, kiž njeprawdu čini mjez nami – haj, zo smy to my. Potlúčowanje po starym wašnju je wotbyte. Ale njeje potlúčowanje po nowym wašnju hišće mjez nami; na příklad potlúčowanje přez jazyk, to rěka přez naše rěče? Chcemy tróšku wo tym přemyslować.

Husto rěčimy, hdyž by lěpje bylo, mjelčec. To, štož ja wo druhim wěm, tola njetrjeba kóždy wědžec. Ale město to sebi přemyslimy, hač nimamy mjelčec, swoju wědu wo druhim zasadzimy, zo bychmy jeho ponižili a sebję z tym powyšili. Njeje pak to njeprawda přećiwo blišemu?

My pak tež mjelčimy, hdyž bychmy rěčec dyrbjeli. Něštožkuli so powěda,

štož wěrnosći njewotpowěduje. A my k tomu mjelčimy. Abo jelizo so wo blišim jenož špatne powěda, a my znajemy tež jeho dobre boki a mjelčimy, potom smy my blišemu njeprawdu činili. A kak husto so stawa, zo jenož to prajimy, štož chce druhi slyšec, a wo tym, štož rady njeslyši, ale štož je wěrnosć, mjelčimy, tež hdyž wo česć blišeho dže!

A njeje husto tež tak, zo bladamy wěrimy? Hdyž pak so wo druhim něšto dobrego praji, potom přemyslimy: Je to woprawdže wěrnó? Što za njeho z toho wuskoči, dokelž bjez sebičnosće tola to činil njeby? Njekriw džimy z tym blišeho?

Tak ma naše hrono nam tola něšto prajić. Wone nas namolwja: „Nječiń blišemu njeprawdu! Přemysl sebi, što daš činić, zo by druhim napřećiwo sprawny byl.“

Wšo to bjez božeje pomocy njeńdže. Tohodla chcemy Boha prosyć: Pomhaj mi, to prawe w prawym času prajić. Pomhaj mi, to prawe tež činić.

Daj swěru činić mi,
štož so mi činić sluša,
štož moje džělo je
a žada twoja duša;
daj, zo, hdyž čas tu je,
ja skoro činju wšo,
a hdyž jo sćinił sym,
zo by so radžilo.

Nječ přeco rěču tak,
zo móžu wobstać wšudže,
nječ z erta njewuńdže
zle słowo mi mjez ludži,
hdyž w mojej službje mi
so rěčec přisluša,
ty słowam ducha daj
a móc bjez poroka.

(504.2+3)
Albert

Spěwajće Knjezej nowy kěrluš

Serbski cyrkwinski džen 1977 w Budyskej Michalskej cyrkwi

Sobotu, 25. 6. 1977, zeńdžechmy so na Michalskej farje. Z Berlina bě přijěl Arnošt Golc, wnuk a wulki wnuk Rakečanskeju fararjow Golčow, zamolwity redaktor za bože služby w rozhlосу. Wón bě so za čas svojich bohoslowskich studijow w Lipsku zaběral ze stawiznami serbskich spěwarskich wot najzašich započatkow hač do džensnišeho. Tuž móžeše wón nam na dobre wašnje něšto prajić wo nastaću a wuwicu našej najbóle wužiwanje pobožnej

knih. To so wjace króć wuzběhny, zo su Serbja swoje spěwarske pilnje trjebali nic jenož na kemšach ale tež doma jako modlerske. Přednošowar přečita wšelke dekrety, z kotrymiž měješe so zadžěwać wužiwanju a wuwowanju serbskeje rěče. A Serbja su sej tola zachowali swoju rěč nic naposledk ze svojimi serbskimi spěwarskimi w ruce. W přenjejoj položcy 18. lěstotka ruče za sobu sčehowachu wjacore wudaća serbskich spěwarskich – wšo hromadže we wulkej

ličbje eksemplarow. Naši serbscy wótcojo su wědželi mjezy stajić spóždžiwym duchownym módam, zo je njejsu přiwzali do svojich kěrlušow. „To dobre a duchownje hódnje je wostalo we wšěch wudaćach a ma swoju hódnotu tež džensa“ – tak podobnje praješe referent. Tutej myslu rady wšitcy přihłosowachmy. Dr. theol. Zyguš, něhdyši farar we Wulskich Zdžarach, naspomni, zo steješe w starych spěwarskich jako přenje čisto Lutherowy kěrluš: Něk wjeselće so křescenjo... „Najlěpje ze wšěch serbskich spěwarskich lubja so mi naše najposledniše, hdžež je so ličba kěrlušow wobmjezowała na najhódnije a najwažniše.“ Tole měnjeje dra. Zyguša činješe derje nam, kotřiž smy po druhej swětowej wójnje nowe wudaće serbskich spěwarskich wobstarali. Wón je so wjele z tutej mačinu zaběral a je wažne přinoški wo wědomostnych časopisach wozjewil. Tuž nam jeho posudžowanje wjele plaći.

Sotra Horka z Čech bě z wulkim zajimom přednoškej a našej rozmołwje sčehowała a doda, zo je w Čechach problematika podobna. Bórže tam wuńdu nowe spěwarske Českosobratskeje cyrkweje.

Swjedženske kemše 3. njeđzelu po Swjatej trojicy, 26. 6. 1977, w krasnje wobnowjenej Michalskej cyrkwi wostanu nam wšitkim wěsće w stajnym a rjanym dopomnjeću. Předar bě předsyda Serbskeho cyrkwinskeho dnja, br. farar Gerat Lazar-Bukečanski. Jeho pobožne a derje přemyslene předowanje smy w tutym čisle wočičeli.

Nas postrowichu naš wysokodostojny krajny biskop dr. Jan Hempel, konsistorialny rada Fichtner, něhdy farar we Wojerecach, nětko w Zhorjelcu. Zo wobaj wysokaj hosćej tež ze serbskimi słowami nas postrowištaj, je nas wosebje zwjeselilo. Serbski superintendent pokaza w swojim krótkim postrowje na to, kak wažne je, zo přeco zaso zhromadnje jako boži lud swój serbski kěrluš spěwamy. Farar Jan Horki z Kroměřiše (ČSSR) přinjese postrow swojeje Českosobratskeje wosady a cyrkweje. Postrowy z listom čiba telegramom (serbskim!) běchu nam postali patriarch dr. Nowák, biskop Ulrich a dr. Gajewski.

Spěwajće Knjezej nowy kěrluš – to je so stalo na wosebje rjane wašnje na popoldnišej zhromadźiznje. Zhromadnje spěwachmy, br. farar Pawoł Albert zaspěwa nam ze svojim rjanym, wukublanym hłosom solospěwaj, naši hosćo z Čech, farar-

Wono so započea před třiceći lětami! Što? W léce 1947 bě **prěni Serbski cyrkwinski džen** a wot toho časa sem každe léto w našej dwurěčnej Lužicy. My spominamy na tysacy w běhu třiceći lět, kiž su so wobdžělili, někotři starši běchu na wšitkich tajkich zjězdach abo na najwjace; ale — Bohu budź džak — tež mlódsi su so pozdžišo pridružili. — Što chcemy, što chcemy džensa na tajkim dnju? Pobožne narodne namrěwstwo hajčy? So zhromadzić z bratrami a sotrami samsneho jazyka, z nimi Knjeza česćić a jemu „nowy“ — a tež stary — „kěrluš spěwać“? To wšo ma swoje dobre prawo a swój wuznam. Ale nima na přenim rjedže stać Cachejowe žadanje, „Jězusa wohladać, što by wón był“!

A runje to sebi rozpominajmy na dvojake wašnje:

1. Jězusa wohladać, zo bychmy bliši zwisk z nim namakali;
2. Jězusa wohladać, zo bychmy jeho pomoc nazhonili.

Jako Jězús přez Jericho přěndže a jako chceš jeho Cachejus rady wohladać, njebě to jemu móžno wjele ludži dla, kiž so při bokomaj drohi tołkachu. A nchtón njeda maŕemu mužikej do přédka stupić, dokaž bě zaccpěty čłownik, haj wšak wyši čłownik, kiž w službje hidzenych Romjanow steješe a ludži jebaše, štož tež před Jězúsom pozdžišo wuzna. A kak sylne dyrbješe być w tutym čłowjeku žadanje po Jězúsu, zo wón jako nahladny, starši čłowjek na štom zaléze! My njewěmy, što wšo we wutrobje wyšeho čłownika Cacheja při tym sobu hraješe. Ale na každy pad je pytać čłowjek. Jeho dotalne žiwjenje jeho wjace njespokoja. Swědomjo jeho hrjeba. A nětko pyta k Jězúsej, wo kotrymž je hižo tak wjele slyšal, někajke styki.

A te trjebamy tež my wšity. My njechamy jenož po mjenje křescenjo być, ale woprawdže do Chrysta wěrić. Zinzendorf je něhdy prajil, zo dyrbi z toho Chrystusa zwonka nas — potajkim jenož we wěruwuznaću z ertom — so sćinic Chrystus znutřka nas, w twjerdej zwjazanosći z nim. Tež Cyrkwinski džen, kaž kóžda boža služba a modlitwa, kóžde bože wotkazanje a posluhanje na jeho słowo chce k tomu dopomhać, přeco zaso bliši zwisk, kontakt z Jězúsom namakać. Pola Cacheja běše tak, jako Knjez k njemu do domu — wot njeho z wjeselom přijaty — přinđže a wosta, tehdom je so jemu a cyłemu domej zbožo dóstało, kaž to Knjez sam zwurazni. —

W tym leži za Cacheja a móže tež za nas — za naše wosady, za naše domy, za naše wutroby — ležeć wulka pomoc. Što rěka tu zbožo? Tute serbske słowo je jasniše hač wotpowědne słowa w druhich rěčach. Wono zwisuje z „Bohom, božim“. Zbožo je za Cacheja a za nas bože zhromadženstwo w Chrystusu Jězúsu.

A hdyž steji Cachejus tak w swětle bože swjatosće, njemóže hinak: Wšo čmowe dyrbi won, wón dyrbi so svojich hrěchow wuznać. A to čini prajo: „Sym-li někoho zjebał...!“ A Jězúsowe wodaće leži w tym, štož na koncu rjeknje, štož je tež tydženske hrono: „Syn čłowjeka je přišo, zo by pytał a zbožne sćinił, štož je zhubjene.“ A to wšo tež nam plaći. My smy čłowjekajo. „Čłowjek być rěka, z hrěšnikom być!“ Ale my smy tež křescenjo. A „křescan być rěka, móc živy być z wodaća!“ Wužiwaymy tu wulku skladnosć kaž Cachejus přeco zaso na kemšach, každy džen spěwajo swjaty wotćenaš, a zhoniny: „Hdžež je wodaće hrěchow, tam je tež žiwjenje a zbožnosć.“

Ale zbožo njeje jenož bože zhromadženstwo, ale tež nowy kontakt z čłowjekami, kaž běše to najskerje pozdžišo tež pola Cacheja. Kak su so ludžo dźiwali, jako je potom wyši čłownik wot domu do domu chodzil a je wo wodaće prosyl a je štyrikroćnje to zaso dał, štož bě sebi přewjele žadať, haj hdyž so jako tajki dobroćel chudych wopokaza.

Tuto zbožo noweho kontakta tež trjebamy. Tež na Cyrkwinskim dnju móžemy něšto wo tym nazhonić, hdyž smy hromadže z bratrami a ze sotrami, ale nic jenož při tajkich wosebitych skladnosćach, ale tež we wšědnym žiwjenju, a to přeco, hdyž wěmy: „My smy žiwi, ale nic jenož sami za sebje, ale tež za druhich.“ Hamjeň. La.

Křeslo w Michalskej cyrkwi

ka Tenglerowa a mandželskej Horkec, spěwachu česke kěrlušy. Z nutrosću na nje posluhachmy. Sotra Hanka Tarankowa z Budestec da pokiwaj, kak so hodži z džěćimi spěwać za sebje a za druhich. Blidarski mišter Hermann Jahn z Dešna w Delnjej Lužicy, kotryž je po poslednjeje wójnje delnjoserbske kěrlušy zestajal za čisć, rozprawješe, kak je so pola nich rady serbsce spěwalo. Dr. med. Arnošt Wirth porěča jako lékar:

Wšitkim so wutrobnje džakujemy, kotřiž su přinošowali k dobremu poradženju našeho rjaneho swjedženja, předewšěm Michalskej wosadze, Michalskemu cyrkwinskemu chórej, kotryž je nam k našej džakownej radosći serbsce spěwał. Knjezej kantorej Baumannje so wutrobnje džakujemy za wšu pozběhowacu hudźbu, farskej swójbje a wšěm pomocnikom za pohosćenje. W.

Serbski lékar bě porěčať:

Luba swjedženska wosada! Česćeni hosćo!

Tema našeho Cyrkwinskeho dnja je namołwa na nas.

Spěwajće Knjezej nowy kěrluš!

W tutym zwisku so prašamy: Čehodla a za čo?

Z medicinskeho stejišća móžemy spěwanje jenož podpěrać. Při spěwanju so duša wolóža a wotpočuje. Zrudoba so pomjeňši, a čłowjek so roz-wjeseli. Tak spěwanje słuša do dušineho lékowanja. Hudźba mócnje skutkuje na čłowsku dušu. Při wšěm wšak dyrbimy wědžeć, zo móže hudźba tež čertowse na čłowjeka skutkować. Tuž wupytajmy sej hudźbu, kotraž přinđže z dobreje, stroweje duše.

Daj šěremu dnjej ze spěwanjom kusk blyšća. Při tym njeje wažne,

hač rjenje a harmonisce, wóťře abo mjelčo spěwaš. Hłowne je, zo twoja duša sobu klinči. Potom ma „spěwanje Knjezej“ swój prawy zmysl. Potom je spěw kaž modlitwa. Tež na to chcemy myslić, zo sej spěwanje wěstu aktiwnosć čłowjeka wužada. To je wosebje wažne w času, hdžež čłowjek na swoje dušine dary zabywa.

Handrij Lubjenski spěwa w kěrlušy 625.

Ow kajka zbožnosć je, hdyž naše duše sprawnje w rjanych kěrlušach će, Wóťče, chwala zjawnje! W tutej swjatnicy su naše kěrlušy čí k česći wobstajnje tež lětsa klinčate.

Dajće mi hišće druhu mysličku wuraznić. Naša serbska narodnosć nam tola wšěm mjenje abo bóle na

wutrobje leži. Rady běchmy něšto k jeje wobstaću přinošowali. Tu nam serbske ludowe spěwy a kěrlušy wěstu móžnosć skića. Melodije a teksty našich ludowych spěwow su tak polne serbskeje duše. Sy-li je nawuknył, je njezabudžeš. Dawajće tele spěwy dale. Spěwajće ze swojimi džěćimi a wnučkami serbske spěwy. Z tym zawěšće wusywaće zornjatko narodneje lubosće.

Haj, spěwanje je boži dar, a my chcemy tutu móžnosć prawje wužiwać.

Tema pak dale praji: Spěwajće Knjezej nowy kěrluš. Luba wosada, dyrbi to woprawdže přeco nowy kěrluš być? My znajemy prócowanje, wosebje za mlódzinu nowe kěrlušy zestajeć měnjo, zo jenož nowe teksty a nowe melodije mlódzinu wabja a jej wotpowěduja. Tute eksperimenty chcemy připóznać a podpěrać. Hlubši wobsah kěrlušow móže pak jenož tón

samsny być. My spěwamy Knjezej kěrluš dla jeho dźiwow, dla jeho skutkow. Dyrbi Bóh druhe dźiwy, druhe skutki dokonjeć? Ně! Čłowjek, za kotrehož a přez kotrehož Bóh skutkuje, je a wostanje tón samsny. Bože dźiwy su wšědnje w našim žiwjenju. my pak je wjace njespóznamy. Džakowni pak dyrbymy dale być za každy nowy dzeń, za strowotu, za nowe žiwjenje, za měr — a my směmy Knjeza prosyć wo wodawanje hrěchow, wo prawe póznaće jeho wole, wo prawy puć přez žiwjenje. Naše starše kěrlušě wšak woprijachu bože skutki a naše čłowska próstwy na dobre wašnje. Na nas zaleži, hač kěrlušě prawje zrozumimy. Wěšte pak je, spěwamy-li z nutrnej dušu, potom nowe aspekty póznawamy. Tak so starý

spěw stanje z nowym. Ja měnju, zo móža stare kěrlušě nam dale k božej česći služić. Jako přikład sym sej kěrluš 684. wot fararja Pjecha wuzwolił.

Hdyž čłowska móc je podarmo, nam boža pomoc namka so. Hdyž nihtó, Bóh Knjez pomha sam, wón pomha križ naš přenjesć nam.

Što rodžu ja wo ludži tu? Kaž dym a mla ći zahinu. Tu žadny tajki přecel njej, kiž steji při mni w nuzy wšej.

Měj dowěrjenje na Boha, tón ze wšej nuzy wupomha. Njeh tón twój přecel wostanje, a wěsće radžene ći je.

Dr. med. Arnošt Wirth

Tuž dži a připowědaj ewangelij

Sotra Frieda Wjelic

1. Zawod

Skónčnje chcych započec

Štyri njedzele běch nětka hižom w Yüki, w małym měsće prowincy Yün-nan w južnej Chinje, a sej myslach, zo je skónčnje na času, zo bych započala. Ja so wobročich na knjeni Li, žonu našeho ewangelista. Jako domoródná móžeše a dyrbeše mi pomhać. Knjeni Li pak so jenož smějkotaše. „Nječiń hišće ničó“, rjekny, „žony so tebe hišće boja. Tvojeje módrej woći a jasne wlosy su jim wohidne.“

To pak mje njemóžeše wottrašić. Hdy jeno bychu ludžo najprjedy přišli, potom so wšo dalše namaka. Tak so dorěčachmoj, zo změju přichodnu srjedu přenju hodžinu za žony. Před mužemi rěčec, sej hišće njezwěrich. Dzeń do toho běch cyle w čichej modlitwje, zo bych so prawje přihotowała. Jako tekst běch sej wubrala ze scěnja Lukaša 7. staw. K tomu sej wupytach rjany, pisany wobraz, na kotrymž bě hrěšnica před Jezusom widžec. Nam bě so prajiło, zo mamy prawje jasnje z chinskimi žonami rěčec. Jara so wjeselach na přenje zetkanje z Chinjanami, kotřiž běchu mi nětka hižom lubi. Skoro so kaž kušk hordžach, zo móžach tekst wukładować, na kotryž běch so sprócniwje přihotowała wědžo wšak, zo je sklad mojich chinskich słowow hišće mały. Za tute proste žony wšak budže dosahać.

Mału halu z wulkej lubosću wupysichmy. Wobraz wisaje na scěnje. Knjez Li bě samo kěrluš z wulkimi pismikami napisal a pódla wobrazu powěsnył. Spěwać tež chcychmy. Byrnjež móžeše jenož mało žonow čitać, tak so tola nadžijachmy, zo budu někotre tute pismiki znać. Za štyrceći wosobow běchmy přihotowali. To bě horcy, dželapožny dzeń za nas. Hodžiny dołho běchmy dom wot domu chodžili, zo bychym susodki najpřecelnišo přeprošowali. Kajka radosć — wšitke žony přislubichu! Knjeni Li wšak so spodžiwa, zo naju nihtó njenuzowaše na dlěši wopyt. Wona pak nochcyše mi młodej, nje-nahonitej misionarce radosć skazyć. Ja so hižom starach, kak změjmy za wšěch ruma dosć. Zo by wšo prawje

swjędženske bylo, zaswěcichmy tež wulku petroleumowu lampu —, a čakachmy. Podarmo čakachmy. Nic jedna z přeprošenych njebě přišla. Z knjeni Li, z našeje pomocnicu a dwěmaj domjacymaj hladachmy žadosćiwje k wrotam, ale nihtó njeprjindže. Knjeni Li so wostudžeše. Rozsudžena, kaž wona běše, wuńdže na hasu. A

Sotra Frieda Wjelic narodži so 1897 w Kubšicach a je nětko na wotpočinu w Velberće (Velbert, Ruhrgebiet)

zawěrnje přiwjedže dwě žonje a pozdžišo hišće dwě, kotrež pak dyrbeše za ruku čahnyc. Nětka móžeše so bibliska hodžina započec. Štyri žony z města, knjeni Li, naša slepa pomocnica, dwě domjacej a ja — tak běchmy džewjećo. Z cylej wutroby spěwachmy kěrluš: Šang — di — ai — šir — ren — to rěka: Bóh je lubosć. Na to naša slepa pomocnica w bibliskim džele z někotrymi sadami praješe, što smy a što cheemy. „A nětka budže misionarka na spočatku našeje bibliskeje hodžiny z nami k žiwemu Bohu so modlić.“ Z tutymi słowami buch namołwjena so pomodlić. Běda! Hdyž běch „Hamjen“ rjekla, widžach, zo běchu wšitke z mocu přiwlečene žony rozčěkale. Tuž tam stehach. Ja běch k nim přišla, ale wone mje njerodžachu. Bě mje zawěrnje Bóh do tutoho

kraja wołał, abo běch sej sama tutón puć wumyslila? Ně! Znutřkownje běch sej wěsta, Bóh bě mje sem přiwjedł. Ja so njeběch přez nóc rozsudžila, ale w běhu lét bě we mni wotmyslenje dozrawiło. Započinajo ze svojim džěćatstwom a młodymi lětami chcu tole wujasníc.

2. Moje džěćatstwo

Mój ródný dom steji w Kubšicach pola Budyšina w serbskim dželu Hornjeje Lužicy. Moji prjedownicy běchu Serbja. W našim domje je so serbski rěčalo.

Mjez sydmymi běch pjate džěćo. Staršej so wo mnje wosebje starašaj, dokelž běch najslabše džěćo. Mi je hišće w dopomnjeću, zo běch w třecim abo w štwórtym léće krótko do hód čezko schorjeła. Moji bratra a moje sotry so wjeselachu na hody. Moja mać pak klečeše při mojim ložu. Cyle wěsće je so za mnje modliła, moje žiwjenje Knjezej poručujo. Stanowši mi rjekny: „Moje džěćo, hač drje budžeš hody pola Zbožnika swjećić?“ Ja so postróžich a so zrudžich. Chcych radšo pola svojich lubych přiwuznych wostać.

Našej lubaj, dušnaj staršej chcyštaj nam za žiwjenje to najlěpše sobu dać. Z wulkej džakownosću na njeju spominam.

Do najrěšich dopomnjećow z džěćatstwa sluješa wopyty pola přecelstwa nanoweho boka. To běšaj četa a wuj Traugott w rjanych Skanecach (Hrodžišćanska wosada). Rozmołwa bratrow džěše stajnje wo bibliju. Wo wumóženju na Golgaće, wo Chrystusowym přichodze rěčestaj a wo wjele druhim, štož njerozumjach. Čicho sedžo w svojim kućiku slyšach raz něšto wo „nawoblečenju“ (2. Kor. 5, 4). Što drje ma to rěkać? Dorosćenych pak myleše, zo bě tam tajka mała připoslucharka, a husto mje won poslaču, zo bych z druhimi džěćimi hrajkala.

Tež Zwonkowne misionstwo jich wutroby sylnje zaběraše. Mjez prjedownikami wšak běchu misionarjo na Grönlandskej pola Eskimowcow a pola Hotentotow w Južnej Africe. Hdyž běch wjetša, wzachu mje sobu na misioniske swjędjenje do Ochranowa (Herrnhut). Što bě to do bohatych nazhonjenow! Kajka bě to žiwa misioniska wosada! Z wjele dalokich krajow přichadžachu misionarjo, kotřiž powědachu wo svojim wulkim, čežkim, ale tež rjanym džele mjez pochanami. Wšitcy ludžo mějach jasne, blyšcate mjezwōča. Wjele so spěwaše, toho so hišće džensa dopominam. Wjele prašenjow mējach, a hdyž je wuprajich, dostach wotmołwu: „Hdyž budžeš starša, to lěpje zrozumiš.“

Njezapomnita wostanje mi jedna wulka misioniska zhromadžizna. Džensa hišće slyšu, z kajkej nutrnosću a radosću tam spěwachu kěrluš: Ja sym přez Chrysta krawne rany nětka prawy zakład namakał. Nan a wuj tak mōcnje spěwašaj, zo dyrbjach přeco na njeju zhladować: Hdyž so nazajtra za kěrlušom prašach, kotryž bě tajki začisć na mnje činił, wotmołwi mi nan: „Moje džěćo, to je naše nazhonjenje, a ty to tež hišće nazhoniš.“ To wšak mi njedosahaše. Dokelž žaneje spokojaceje

wotmołwy njedóstach, džéch radšo do wišnjow, kotrež běchu pola wuja skrótka, zo wubjerjemy jeho čłowske a čety w Skanecach wosebje rjane. Na wulkej sadowej zahrodze steješe na sto štomow. Přechětre bě za nas džěči wječor přišo, zo dyrbjachmy so rozžohnować.

Krasne běchu tež prózdninske dny we wjesołym domje wuja Jurija w Budyšinje. Wón měješe dzewjeć džěči.

Wosebity zacišč na mnje činješe koždy raz, hdyž so wječor cyła swjōba we wulkej stwě zhrmadži. Wšitcy so poklalnýchmy. Wuj Jurij so modleše, a hromadže rjeknychmy słowo ze zjewjenja Jana 22, 20: Haj, přińdź bōrze, Knježe Jezu.

(Pokročowanje scěhuje)

„Serbska katolska Łužica“

W nalěcu je wušła tuta kniha w nakładnistwomaj swj. Bena a Cordier Heiligenstadt. Awtoraj R. Kilank a M. Salowski a fotograf P. Schmidt chcedža předstajić stawizny a džensniše wosebitosće Łužicy a jeje wobydlerjow, wosebje w katolskich kōčinach. Kniha je wumělska a z dobom dokładna, wědomostna. Jara derje je so poradžilo, woboje w jednym cyłku předstajić.

Text scěhuje we hłownym wuwieće serbskich stawiznow: kak je so po podčisnjenju Serbow křesćanstwo pola nich rozšěriło, podawki wokoło reformacije, skutkowanje serbskich wótčincow a wuwieće hač do našeho časa. Wo tym, štož je za katolskich Serbow wažniše, so nadrobnišo pisa: wo někotrych katolskich wosadach a wuznamnych wosobinach abo wo Serbskim seminarje we Praze.

Na swojim puću přez stawizny předstajataj awtoraj skrótka wuwieće w ewangelskej Łužicy, dalokož je to na tak małe městnje možno. Namakamy dobrej wotrězka wo Ochranowskej wosadze a wo wusutkach pietizma a wotrězk, kiž so wosebje ze stawiznami Łužicy po reformaciji zaběra. Wo nim chcu tu dokładnišo pisać.

Po mēnjenju awtorow měješe reformacija za Serbow jara negatiwne wusutki, dokelž wona germanizaciju zesylni, serbski lud rozščěpi a zeslabi a dokelž so wumēnjenja za swobodne wuwieće kultury pomjeńšichu. Tola přesadženje reformacije hač do kōnca 16. lētstotka njebě přiwōtřenje politiky přečiwo Serbam wusutkowowało. Mōžeme cyły rjad pozitivnych wusutkowow nowje cyrkwinskeje situacije spōznać; wone so w knize tež mjenuja:

- wukublanje serbskich fararjow so zesylni
- serbscy ewangelscy duchowni započnu jako přeni serbske čišće wudawać
- cyrkwinska hudźba so wožiwi přez zawjedženje wosadneho spěwa
- mužojo, kiž w duchu reformacije skutkowachu, starachu so wo přeložk a wudaće přenjeje serbskeje biblije.

F. Měšk měni w nastawku wo nastacu hornjoserbskeje spisowneje řeče (Zeitschrift für slav. Philologie, zwj. 28, str. 145), zo spēchowachu hornjołužiske stawy serbske pismowstwo dla „riwality wobeju wěrywuznaćow“

a zo su podobne rozważowanja katolske tachantstwo a klošter „Marijnu hwězdu“ k narodnej tolerancy do wjedli.

Wězo, njesměmy přewidzeć špatne scěwki zwjazka mjez statom a ewangelskej cyrkwu, kiž bě po reformaciji nastał. Jeju politika měrješe so, wosebje w Delnjeje Łužicy, na wutupjenje serbstwa; krute zwjazanje fararjow na statnych knježičelow woloži germanizaciju. Při hōdnoćenju reformacije by so w knize dyrbało bōle diferencować.

Cyłkownje mōžu prajić, zo su stawizniske fakty dokładnje zestajene a derje předstajene, zo pak su wšelake hōdnoćenja jednostronske.

Fota předstajaja džensniše žiwjenje wosadow a to, štož je so w nich přez lētstotki wuchowało. Wot ewangelskich cyrkwjom su Michałska w Budyšinje, Hodžijska, Bukečanska a Njeswačanska widzeć. Fota su jednore, husto z hlubokim wuprajenom. Wone njesu stajene, ale přeco maš zacišč, zo to tak tež džensa hišće je. Zestajenje fotow a scyła wuhotowanje knihi je jara dobre, přez pobočne nadpisma a přehłady na kōncu knihi powyšši so přehladnosć a informatiwnosć.

Kniha je swjōj horjeka mjenowanaj zaměr docpěta, a zo je wona hižo wupředata, nam pokazuje, zo je wona swjōj puć k serbskemu a němskemu čitarjej namakala. Přejemy jej bōrze dalši nakład!

Jan Malink

Norwegska. W Norwegskej staraja so wo wjětše připōznawanje Stareho zakonja. Tam pripravuju nowu liturgiju w ewangelskej cyrkwi. Při tym jedna so wo modernizowanje liturgiskeje řeče, ale tež husćiše wužiwanje Stareho testamenta. Dotal njebě wašnje, w Norwegskej cyrkwi předawać wo starozakonskich tekstach. Powšitkownje to witaja, byrnjež so někotři stari duchowni přečiwo tomu wobaraja. Cyrkej so nadžija, zo budže jeje připowědanje z wužiwanjom Stareho zakonja wobohatšene.

Ewanjelický posol spod Tatier

Romsko-katolski biskop w Gdańsku (Danzig) wěnowaše loni swjōj pastyrski list awtomobilistam pokazuju na jich zamowlitosć na drohach a jich winowatosć druhim pomhać při njezbožach. M. K.

Ewangelij džensa

To je skoro kaž program, w kotrymž so wjacje chowa, hač so zwopředka zda. To mōže samo zacpěwanje ewangelijske řečak: k čemu džensa hišće ewangelij? To pak mōže tež pokazać na naše prócowanje džensnišemu čłowjekej přinjesć ewangelij, powěšć wo Jězusu Chrystusu, wo jeho kralestwje, wo jeho křižu a zrowastanjenju, wo wšem tym, štož z turtymi bibliskimi słowami zwisuje. Při tym ma so wuńć z džensnišeho položnja čłowjeka, jeho myslow, z jeho nuzow a potřebnosćow, z jeho dwělowanjow a tež z jeho přeswědčenja. Při tym wšak hrozy strach, zo ewangelij čłowjekej přiměrime, zo z njeho wubjerjemy, štož so „džensa hišće hodži zastupować“. Mōžno, zo ewangelij jenož tak daleko wužiwamy, kaž so hodži jako namołwenje k lubosći, k změrowanju napjatosćow

mjez čłowjekami, k wodawanju, zasady, kotrež so za džensniši džěn hišće hodža a kotrež mōže džensniši čłowjek w swojej wokolinje hišće trjebać. To bychmy dyrbjeli wobhladować jako skrōtšenje ewangelijske. Runje tōn nawopaćny puć dyrbimy hić, hdyž chcemy džensa wo ewangelijsku řečec – wot ewangelijske čłowjekej. Wězo tak, zo bychmy jeho w jeho položnju trjechili. My čłowjekej njepomhamy z tym, zo za njeho z ewangelijske wubjerjemy, štož so nam abo jemu runje zda być přijomne. Wjele bōle mamy jemu cyły ewangelij připowědać. Stajnje so zasadneje mylimy, hdyž z Pisma započnjemy wuběrać, štož so nam zda być hōdne, hdyž wuchadžamy wot čłowjeka a nic wot ewangelijske. Z tym drje chcemy sej swoje džělo woložić. Nětk wšak budže na tym zalezec, što za ewangelij mamy a što nic, što je nam Pismo a što nic. Je-li nam biblija bože słowo a jeli nam swědči w Starym a w Nowym zakonju wo Jězusu Chrystusu, potom mamy, štož mōžeme džensnišemu čłowjekej poskićić, z čimž mōžeme jemu pomhać, zo by swojeho wumōženja sej wěsty byl. Přeco wo to pōndže, zo njeby čłowjek ewangelij zawožděl, ale zo by ewangelij čłowjekej k jasnosći dopomhał. Kostnické jiskry jbj

Ž wosadow

Serbske bože služby w žnjencu 1977

7. 8. — 9. njeđzela po Swjatej trojicy
Budestecy 14 hodź. kemše (farar Pawoł Albert-Budyski)

Budyšin, Michałska 9 hodź. kemše (wosadny farar Pawoł Albert)

Njeswačidło 8.30 hodź. kemše ze spowědžu (sup. Wirth)

14. 8. — 10. njeđzela po Swjatej trojicy
Bukecy 8.30 hodź. kemše (sup. Wirth)
Huska 16 hodź. kemše ze spowědžu (wosadny farar Bauer)

21. 8. — 11. njeđzela po Swjatej trojicy
Bart 10 hodź. kemše (farar Siegfried Albert-Hrodžišćanski)

Budyšink 10 hodź. kemše ze spowědžu (sup. Wirth)

Poršicy 8.30 hodź. kemše ze spowědžu (sup. Wirth)

Njeswačidło 8.30 hodź. kemše (cand. theol. Blumenstein)

28. 8. — 12. njeđzela po Swjatej trojicy
Hrodžišćo 8.30 hodź. kemše (wosadny farar Siegfried Albert)

Minakał 8.30 hodź. kemše ze spowědžu (wosadny farar Feustel)

4. 9. — 13. njeđzela po Swjatej trojicy
Budestecy 14 hodź. kemše ze spowědžu (sup. Wirth)

Budyšin, Michałska 9 hodź. kemše (wosadny farar Pawoł Albert)

Rakecy 8.30 hodź. kemše (sup. Wirth)

Konto Serbskeje superintendentury
4962 — 30 — 110

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. — Wuchadža jónkróc za měsac z licencu č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hłowny zamowlity redaktor: Serbski superintendent na wust. Gerhard Wirth w Budyšinje-Třělanach. — Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin. — Čišeć: Nowa Doba, čišćernja Domowiny III-4-9-1286